

Raport Autism-Europe 2014 z implementacji Konwencji

Źródło: Autism-Europe

Wkład Autism-Europe do alternatywnego raportu EDF (European Disability Forum)

Artykuł 24 – Edukacja

Bariera 1: Programy edukacyjne UE (Erasmus) są niedostępne dla studentów z autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną, ponieważ informacje na temat samego programu nie są dostępne dla osób z poważnymi trudnościami w komunikacji i niepełnosprawnością intelektualną.

Naruszenia / obowiązki: Brak dostępnej informacji o programie. Brak wsparcia w komunikacji i interakcjach społecznych, jak również odpowiedniego przystosowania środowiska nauki pod względem strukturalizacji czasu i przestrzeni zapewnianych w krajach UE dla osób z autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną.

Dowód: na aktualnej stronie internetowej programu Erasmus nie ma przejrzystych i dobrze uporządkowanych informacji dotyczących dostępności i dostosowania do potrzeb niepełnosprawnych studentów:

http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm

Rekomendacje:

Doświadczenie nauki za granicą powinno być dostępne dla studentów z niepełnosprawnościami, w tym dla osób z autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną, poprzez zapewnienie bardziej dostępnych informacji na temat programów unijnych oraz wsparcia niezbędnego do wyjazdu za granicę i nauki w nieznanym otoczeniu.

Bariera 2: brak przepisów dotyczących szkolenia nauczycieli do nauczania dzieci niepełnosprawnych we Wniosku dotyczącym dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na (...) niepełnosprawność.

Naruszenia / obowiązki:

- Brak obowiązku szkolenia dotyczącego specjalnych potrzeb edukacyjnych w programach nauczania nauczycieli szkolnych (art. 3.3)
- Brak obowiązku zapewnienia edukacji włączającej

Dowód: We Włoszech, według raportu CENSIS 2012¹, pomimo przyjętego i wdrożonego integracyjnego modelu edukacji, programy edukacyjne dla uczniów i studentów z autyzmem są nieskuteczne w zakresie integracji w miejscu pracy. Tylko 6,7% uczniów z autyzmem we

¹ Censis: La dimensione nascosta delle disabilità, 3° rapporto di ricerca, 2012.

Włoszech osiąga wykształcenie wyższe (*upper education level*) i tylko 10% ma jakąś formę pracy (włączając pracę w zakładach pracy chronionej).

Rekomendacje:

Promować szkolenia dla nauczycieli, w celu rozwijania ich kompetencji dotyczących specjalnych potrzeb edukacyjnych i strategii nauczania, które są kluczowe dla uczniów i studentów niepełnosprawnych, dla ich nauki, włączenia społecznego i zaistnienia na rynku pracy.

Bariera 3: Dyrektywa Rady 2000/78/WE ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy - Brak przepisu dotyczącego dostępu do kształcenia zawodowego

Niniejsza dyrektywa nie nakłada wymogu, aby osoba, która nie jest kompetentna ani zdolna bądź dyspozycyjna do wykonywania najważniejszych czynności na danym stanowisku lub kontynuacji danego kształcenia, była przyjmowana do pracy, awansowana lub dalej zatrudniana, nie naruszając obowiązku wprowadzania racjonalnych zmian uwzględniających potrzeby osób niepełnosprawnych. (§17)

Możliwość specjalistycznego kształcenia zawodowego, mającego na celu zdobycie kompetencji i umiejętności zawodowych, jest niezbędnym warunkiem zapewnienia dostępu do i/lub utrzymania zatrudnienia i pracy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną/ zaburzeniami rozwojowymi. Rzeczywiście, bez możliwości dostosowanego kształcenia zawodowego osoby z niepełnosprawnością intelektualną/ zaburzeniami rozwojowymi nigdy nie nabeżdą kompetencji i umiejętności potrzebnych do ubiegania się o pracę.

W Dyrektywie, kształcenie zawodowe jest wymienione w artykule 3, §(b) jako obszar zastosowania Dyrektywy, ale nie jest jasne, kto i w jaki sposób powinien zapewnić możliwość dostosowanego kształcenia zawodowego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną/ zaburzeniami rozwojowymi.

Naruszenia / obowiązki:

Dostęp do dostosowanego kształcenia zawodowego zapewniającego efektywną naukę w zakresie rozwoju kompetencji zawodowych należy postawić na podstawie § (a) artykułu 3, jako warunek dostępu do zatrudnienia.

Artykuł 2, mówiący że „pracodawca jest zobowiązany podejmować właściwe środki, z uwzględnieniem potrzeb konkretnej sytuacji, aby umożliwić osobie niepełnosprawnej dostęp do pracy, wykonywanie jej lub rozwój zawodowy bądź kształcenie, o ile środki te nie nakładają na pracodawcę nieproporcjonalnie wysokich obciążeń”, nie zapewnia możliwości dostosowanego kształcenia zawodowego dla osób z niepełnosprawnością intelektualną/ zaburzeniami rozwojowymi, w przypadku których potrzebne są bardzo szczególnie

kompetencje, jeśli chodzi o strategie nauczania i alternatywne/ wspomagające narzędzia komunikacji.

W artykule 17 nie jest jasne, czy i jak zniechęcające sankcje mogą być stosowane w przypadku niezapewnienia dostępu do dostosowanego kształcenia zawodowego przez administrację publiczną.

Dowód:² we Francji tylko 1,2% [młodzieży z autyzmem w wieku od 16 do 19 lat] uczęszcza do szkoły średniej wyższego stopnia (*upper secondary school*). W związku z tym, nie należy się spodziewać odmiennego wyniku, jeśli chodzi o dostęp do kształcenia zawodowego dla młodzieży z autyzmem po zakończeniu obowiązku szkolnego (w wieku 16 lat) lub dla dorosłych osób z autyzmem, będących przynajmniej w wieku na ogół wymaganym do ukończenia kursu kształcenia zawodowego (między 25 a 27 r.ż.).

Rekomendacje: zakres Dyrektywy 2000/78, a w szczególności obowiązek zapewnienia racjonalnych usprawnień, powinien zostać rozszerzony, aby uzyskać dostęp do dostosowanego kształcenia zawodowego.

*** W części poświęconej instytucjom europejskim, szkoły europejskie wykluczają dzieci wymagające kompleksowego wsparcia:

http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/peti/cm/810/810812/810812en.pdf

Artykuł 31 – Statystyki

Bariery:

Niewiele wiarygodnych danych na temat ogólnej częstości występowania niepełnosprawności jest dostępnych na poziomie UE, co sprawia, że dokładna ocena sytuacji osób niepełnosprawnych w Europie jest trudna. Ten brak danych wynika z faktu, że:

- Pełne dane, z podziałem na rodzaj niepełnosprawności, płeć i wiek, dotyczące ogólnej częstości występowania niepełnosprawności, nie są dostępne na poziomie UE
- Bardzo niewiele danych, jeśli jakiegokolwiek, z podziałem na rodzaj niepełnosprawności, płeć i wiek, jest dostępnych w statystykach dotyczących ogólnej sytuacji ludności na poziomie UE
- Bardzo niewiele danych statystycznych, jeśli jakiegokolwiek, jest dostępnych, jeśli chodzi o bariery przyczyniające się do niepełnosprawności
- Dostępne dane i badania na poziomie krajowym są bardzo trudne do porównania z następujących powodów:

---

² Resolution CM/ResChS(2014)2.

- a. Różne definicje zostały przyjęte w poszczególnych krajach, a nawet w tym samym kraju, w różnych sektorach administracji publicznej, w zależności od zakresu ich kompetencji.
- b. Osoby niepełnosprawne mogą być rejestrowane na różne sposoby w rejestrach i centralnych zbiorach danych.
- c. Definicje niepełnosprawności stosuje się na różne sposoby.
- d. Są różnice w stosowanych metodologiach badania częstości występowania niepełnosprawności.

Aktualnie dostępne zbiory danych na temat niepełnosprawności nie badają uczestnictwa osób niepełnosprawnych w innych dziedzinach codziennego życia niż zatrudnienie, takich jak dostęp do sportu, rekreacji i wydarzeń kulturalnych, uczestnictwo w życiu społecznym i politycznym, dostęp do ogólnej i specjalistycznej opieki zdrowotnej dla osób niepełnosprawnych, dostęp do usług w zakresie habilitacji i rehabilitacji fizycznej, psychologicznej, społecznej i zawodowej, instytucjonalizacja w zamkniętych i odizolowanych ośrodkach mieszkalnych (*residential services*) wobec dostępności alternatywnej opcji mieszkalnictwa wspieranego, umożliwiającego życie w lokalnej społeczności (*community based supported living*).

Naruszenie: Dostępne dane na poziomie UE koncentrują się głównie na ludności z niepełnosprawnością w wieku produkcyjnym. Dane te zbierane są w module ad hoc w ramach ankiety w sprawie siły roboczej (*Labour Force Survey ad hoc module (LFS AHM)*)³, w odniesieniu do osób w wieku od 15 do 64 lat, zgłaszających wieloletnie problemy zdrowotne lub podstawową trudność w wykonywaniu codziennych czynności, według płci i wieku. Osoby niepełnosprawne należące do innych grup wiekowych, w tym dzieci i osoby starsze, a także osoby mieszkające w placówkach, są w związku z tym wyłączone. Jako że prawdopodobieństwo niepełnosprawności rośnie wraz z wiekiem, w świetle obecnej sytuacji demograficznej UE spodziewany jest wzrost występowania niepełnosprawności. Należy przypomnieć, że w następstwie zmian demograficznych w UE częstość występowania niepełnosprawności wzrasta również u dzieci. Występowanie wrodzonych niepełnosprawności u noworodków, w tym bardzo często takich niepełnosprawności jak autyzm⁴, stopniowo wzrasta z powodu stopniowego opóźnienia wieku rozrodczego, a także rosnącej liczby ocalałych wcześniaków, będącej wynikiem postępu w medycynie. Jeśli weźmie się pod uwagę osoby mieszkające w placówkach, ogólna częstość występowania może być nawet wyższa⁵. W konsekwencji, częstość występowania niepełnosprawności w populacji UE będzie prawdopodobnie wyższa niż zarejestrowana przez LFS AHM.

---

³ Moduł ad hoc dotyczący zatrudnienia osób niepełnosprawnych, uzupełniający europejską ankietę w sprawie siły roboczej (LFS), 2007.

⁴ Zaburzenia ze spektrum autyzmu występują u dzieci częściej niż zespół Downa, mukowiscydoza czy niektóre nowotwory dziecięce. Każdego roku diagnozuje się więcej dzieci z autyzmem niż z cukrzycą, AIDS i nowotworem łącznie (E. Fombonne, 1998).

⁵ Końcowy dokument roboczy służb Komisji dołączony do komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Europejska strategia w sprawie

Dowód: Rzeczywiście, dane z corocznych badań statystycznych dotyczących dochodów, integracji społecznej i warunków życia (EU-SILC)⁶, przeprowadzonych od 2006 do 2008 roku, wykazały, że średnio ponad 30% respondentów w wieku powyżej 75 r.ż. twierdzi, że są w pewnym stopniu ograniczeni, a ponad 20% określa siebie jako poważnie ograniczonych. Według EU-SILC 2006 - 2008, włączając wszystkie osoby w wieku 15 lat i powyżej, średnio prawie 8% respondentów w całej Europie stwierdziło, że byli oni znacznie ograniczeni w codziennych czynnościach, a 16,5% respondentów przyznało, że byli w pewnym stopniu ograniczeni, co łącznie stanowi około 24,5% populacji.

Dane z SILC dla osób w wieku produkcyjnym (15-64 lata), które twierdzą, że są poważnie ograniczone lub ograniczone w pewnym stopniu, wskazują na łączny odsetek 17,6% populacji, co jest zgodne z danymi określonymi w LFS AHM (15%). Te wyniki potwierdzają, że jeśli brane są pod uwagę wszystkie grupy wiekowe, to odsetek osób niepełnosprawnych może być wyższy.

Rekomendacje:

- Dane statystyczne związane z niepełnosprawnością powinny być zbierane w celu monitorowania sytuacji osób niepełnosprawnych w całej UE, we wszystkich dziedzinach codziennego życia, nie tylko w dziedzinie zatrudnienia.
- Takie zbiory danych powinny się odnosić do wspólnej definicji niepełnosprawności, która jest oparta na definicji Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych⁷ we wszystkich państwach członkowskich, organach administracji i instytucjach świadczących usługi;
- Wiarygodne dane na temat barier utrudniających pełne korzystanie przez osoby niepełnosprawne z ich praw powinny być gromadzone zgodnie ze społecznym modelem niepełnosprawności.
- Wiedza na temat częstości występowania niepełnosprawności jest niezbędna, jeśli skuteczne zasady i konkretne środki mają być zaplanowane i zapewnione w odpowiednim momencie życia jednostki. Dostępność wiarygodnych, rzetelnych statystyk dotyczących rzeczywistej sytuacji osób niepełnosprawnych w całej UE jest kluczowym krokiem w kierunku lepszego poznania ich potrzeb i realizacji ich praw we wszystkich dziedzinach życia, nie tylko w dziedzinie zatrudnienia.

---

niepełnosprawności na lata 2010-2020: Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier”, Bruksela, 15.11.2010 SEC(2010) 1323.

⁶ Statystyki Unii Europejskiej dotyczące dochodów i warunków życia (*The European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC)*) http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc

⁷ Artykuł 1 Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (ONZ KPON) stwierdza, że osoby niepełnosprawne to te osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub sensoryczną, co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełne i skuteczne uczestnictwo w życiu społecznym.